

Cântece religioase Imnuri către noapte

Ediție revăzută, îngrijită și adăugită de Livia IACOB

Traducere, note și prefață de Ioan CONSTANTINESCU

Studiu introductiv de Puiu IONIȚĂ

Postfață de Anton RAUSCHER

Cuprins

Prefață: Despre actualitatea lui Novalis

(Ioan CONSTANTINESCU) / 7

Studiu introductiv: Simboluri mistice la Novalis și Eminescu

(Puiu IONIȚĂ) / 37

I. CÂNTECE RELIGIOASE (1799-1800) / 59

I. Ce-aș fi fost oare fără tine? / 61

II. Departe-n răsărit se fac zori / 65

III. Cine-i singur în a lui chilie / 67

IV. Dintre orele senine mii / 69

V. Pe El de L-aș avea / 72

VI. Când toți cu necredință-Ți sunt / 74

VII. Imn / 76

VIII. Să plâng trebui', să plâng, iată / 79

IX. Spun fiecărui că e viu / 81

X. Sunt timpuri îngrijate / 83

XI. Nu știu ce-aș mai căta eu încă / 85

XII. A lumii mângâiere – unde ești / 88

XIII. Când în ore îngrijate / 91

XIV. Cin' Te-a privit, Maică-adorată / 92

XV. Te văd în dulce chipuri mii / 94

II. IMNURI CĂTRE NOAPTE (1799-1800) / 95

1. Ce ființă vie, rațională nu iubește / 97

2. Dimineața trebuie să revină mereu / 99

3. Odinioară vărsam aici lacrimi amare / 100

4. Acum știu când va fi ultima dimineață / 101

5. Asupra neamurilor împrăștiate / 104

6. Dor de moarte / 111

III. ALTE CÂNTECE RELIGIOASE / 115

Înviere / 117

La ziua de naștere a Sophiei / 119

Început / 121

Străinul / 123

Cunoaște-te pe tine însuși / 126

Dragoste din urmă / 127

Flori / 128

1. A venit timpul / 128

2. Geniu cel muritor / 128

3. Pământ / 129

Străinul obosit a dispărut / 130

Lui Tieck / 131

Juliei / 134

Cântecul morților / 135

IV. CÂNTECE RELIGIOASE DIN HEINRICH VON OFTERDINGEN (1799-1800) / 141

V. CREȘTINĂTATEA SAU EUROPA (1799) / 151

NOTE / 177

Postfață (Anton RAUSCHER) / 195

I

Ce-aș fi fost oare fără tine?
Spaimelor ursit ce n-au nume,
Spre ce m-aș fi-ndreptat, spre cine?
Singur aș fi în larga lume.
Singur, nimic n-aș ști, nici ce-aș iubi, 5
Al meu Mâine-ar fi o genune;
De inima-mi adânc s-ar mârni,
Grijile mele cui i le-aș spune?

Mistuit de iubire și dor,
Mi-ar părea orice zi înnoptată; 10
În lacrimi aș urma tânguitor
Cursul vieții sălbatec de-alt' dată.
Aș găsi neliniște-n tumult
Și acas' mârhniri fără-alinare.
În cer, fără prieten, prea mult. 15
Ar îndura – și-n lume cine oare?

Mi s-a arătat aici Cristos,
De El 's-încredințat și mântuit,
Cum fluxul vieții mistuie luminos¹
Întunericul cel nesfârșit. 20
Sunt om cu-adevărat abia prin El,
Prin El soarta-mi se făcu senină,

---

¹ 19-20: amintesc de *Ioan* 1, 4, 5: „Întru El era lumina oamenilor. Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o”.

Și-n nord India trebui' pentru Cel²
Mult Iubit să-nflorească-n lumină.

Viața se făcu ceas de iubire, 25
Dragoste, bucurii 's al lumii glas.
Fiece piept plin, liber respire,
Pentru-orice rană crește-o iarbă-acas'.
Pentru-ale sale daruri toate, mii,
Rămân al Său copil prea umilit³, 30
Doar doi de suntem adunați, să știi⁴,
Putem aici s-avemu-L negreșit.

Mergeți pe-orice drum, în lumea toată,
Și-aduceți-i pe rătăciți 'napoi,
Întindeți-le mâna deodată, 35
Cu bunăvoie chemați-i la noi.
Cerul este aici pe pământ.
Cu evlavie privim la el;
Celor ce de-o credință cu noi sunt
Și lor li se deschide la fel. 40

---

² 23-24: aluzie transparentă la legendara ucenicie a lui Isus în India. În același timp însă, India apare aici, ca și la Eminescu, drept țara romantică a poeziei și a iubirii. A. Leslie Willson merge mult mai departe, în cartea sa intitulată *Mythical Image. The Ideal of India in German Romanticism* (Durham 1964, p. 54, apud Schulz, p. 646), atunci când afirmă că Novalis face aici aluzie la o sinteză a creștinismului și a religiei (religiilor) Indiei sau chiar la esențiala unitate a tuturor religiilor. Un pasaj din *Creștinătatea* pare să-i dea dreptate: „Pentru ca India (India cea împodobită) să fie, în mijlocul globului pământesc, așa de caldă și de minunată...”

³ 30: amintește de *Ioan* 12, 36: „Cât aveți lumina, credeți în Lumină, ca să fiți fii ai luminii”.

⁴ 31-32 trimit la *Matei* 18, 20: „Că unde sunt doi sau trei în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor”.

O veche, grea rătăcire-n păcat⁵
În inima noastră ca fermecată;
Rătăceam orbi, în noapte, ne-ncetat,
Prinși de căinți și bucurii deodată.
Ne părea o crimă orice faptă, 45
Omul – dușman a tot ce e divin,
Părea ceru'-a ne vorbi în șoaptă,
Doar despre moarte ne vorbea și chin.

Al vieții – inima, bogat izvor⁶
O știmă rea trăia acolo-n el; 50
De se făcea lumină-n suflet, dor⁷,
Câștig nu era liniștea defel.
Îi ținea un brâu de fier departe⁸
Pe captivii-ngrijați, pe pământ;
Teama de spada judelui-moarte 55
Mistuia speranțele pe rând.

Mesia-atunci veni, de om vlăstar,
Plin de iubire, de putere plin,
Și el stârni, cu-al său divin amnar,
Un foc în sufletul nostru de chin. 60
Atunci abia cerul deschis văzum⁹,
Drept patria noastră străbună¹⁰,

---

⁵ 41-42: Gând-laitmotiv novalisian ce apare și în unele însemnări ale sale, ca de pildă în *Fragmente și studii 1799-1800*, 57 și 108: „...pentru omul cu adevărat religios nimic nu este păcat” (Schulz. Sta., p. 573).

⁶ Vezi *Creștinătatea*: „Au națiunile totul de la om – doar inima sa nu? – organul său sfânt” și nota la acest pasaj.

⁷ 51-52: aluzie polemică la Luminism.

⁸ Vezi o imagine asemănătoare la începutul *Imnului 5*.

⁹ 61: trimite la *Ioan 1, 51*: „...de acum veți vedea cerul deschizându-se”.

¹⁰ 62: imaginea unei „patrii cerești”, frecventă în pietism, mai apare în poezia *Străinul*, în *Ofterdingen* și în *Creștinătatea* („...oamenii

Credeam, speram și ne simțeam acum
 Înrușiți cu zeitatea cea bună¹¹.

De-atunci pieri păcatul milenar, 65
 Fericit se făcu orice pas;

Copiilor ca cel mai frumos dar
 Credința asta-a noastră le-a rămas;
 Prin ea sfințită trece viața șiruri,
 Ca un vis ferice, dăruit 70
 Bucuriei, iubirii de-a pururi –
 Abia de-l simți obștescul sfârșit.

Plin de vrajă Iubitul Divin,
 În splendoarea-I, se află-aici încă,
 Noi plângem, de coroana-I de spin 75
 Mișcați și de credința-I adâncă.

La noi e orice om binevenit
 Care mâna-I cuprinde cu sânge¹²
 Și, în inima Lui mistuit,
 Ca fruct al Paradisului dă-n pârg. 80

---

puteau... să se gândească cu încredere că vor ajunge și vor păși pe pământul patriei lor adevărate”). Ea tinde să devină, împreună cu aceea a „timpului de aur”, cu care face un tot, o imagine novalisiană obsedantă: v. și *Cântecul II*, nota 7.

¹¹ 64: amintește de un pasaj din *Galateri* 4, 7: „Astfel, dar, nu mai ești rob, ci fiu; iar de ești fiu, ești și moștenitor al lui Dumnezeu prin Isus Cristos.”

¹² 78: imaginea mâinii Mântuitorului reapare și în alte două cântece religioase: II, 25 și III, 36.

II

Departe-n răsărit se fac zori,
Vechi vremi întineresc încă;
Din izvorul clar de culori¹³ –
O băutură adâncă!
Sfântă-mplinire-a dorului mereu¹⁴ 5
Iubire dulce-n trecere de zeu¹⁵.

Iată, în lume coboară
Al cerurilor Copil Sfânt,
Fecund în cânt adie iară
Un vânt al vieții pe pământ, 10
În de mult răzlețe scânteii adie
Întru noi, lucii flăcări pe vecie.

Peste tot din cripte se desface
Viață nouă și nou sânge.
Să ne aducă veșnică pace. 15
El în fluxul vieții se răsfrânge¹⁶;
Iată-L, plin de daruri, aice,
Așteptând orice rugă ferice.

Lasă dară ochiul Lui blând
Sufletu'-ți adânc să-l pătrundă,
Și de veșnica-I soartă curând

---

¹³ 3: Aici – lumina soarelui.

¹⁴ 5: Schulz opinează că „împlinirea sfântă” a prezicerilor profețiilor este Isus.

¹⁵ 6: „göttliche Verklärung” înseamnă aici „trecere”, „ridicare în supra-pământean”.

¹⁶ 16: „El” este, în acest loc, „Copilul Sfânt al cerurilor” din versul al optulea. S-a presupus că Novalis face aici aluzie la Botezul Mântuitorului.

Lasă-te cuprins ca-ntr-o nuntă.

Inimi, suflete, noimele toate

Vor începe un nou dans, bogate.

Prinde-I mâinile încrezător, 25

Întipărește-I chipu-n minte,

După El întoarnă-te cu dor,

Floare, după soare fierbinte.

Lui de-ai să-i arăți inima-ntreagă,

Ca mireasă credincioasă-ți se leagă¹⁷. 30

E-al nostru, și-n suflet îl port,

Zeul ce-ades ne înspăimântă¹⁸;

El repede-a trezit în sud și-n nord

Germei din vecia cea sfântă.

Și-așa lăsați 'n-a raiului splendoare¹⁹ 35

Să ne-aștepte-orice mugur și floare.

---

¹⁷ 30: Imaginea „Miresei Cerești” (Isus) exprimă dorința unirii mistice.

¹⁸ 32: Dumnezeuul poporului evreu era crud și răzbunător; Dumnezeuul creștin, dimpotrivă, s-a dovedit blând și mântuitor. În acest loc, El este văzut mai ales în ipostaza de judecător neînduplecat la Judecata de Apoi.

¹⁹ „Gottes-Garten”, ca imagine a grădinii Edenului, a Raiului – corespondent al „patriei cerești” („himmlisches Vaterland”) – apare de mai multe ori în opera novalisiană: în *Immuri*, 5, în povestirile lui Klingsor sau în poezia *Lui Tieck*.

III

- Cine-i singur în a lui chilie
Și lacrimi grele plânge și-amare,
Lumea din vecini lui pe vecie
Doar în jale și nevoi i-apare.
- Cine-n chipul vremilor de-alt' dată²⁰ 5
Ca într-un hău privește-n cale,
Unde peste tot deodată
Îl soarbe-adânc o dulce jale.
- E ca și cum comori ar zace 10
Jos pentru el doar adunate,
Zăvorul lor sălbatec a-l desface,
Gâfâind și hăituit se zbate.
- Al lui Mâine e-n pustiu fierbinte, –
Nesfârșit și îngrijat îi vine – 15
Iar el umblă singur, fără minte,
Mânios se caută pe sine.²¹
- I-am căzut plângând în brațe dar:
Am trăit ca tine, de-ani încoace,
Totuși, vindecat de-al meu amar'²²
Știu acum unde e pururi pace. 20

---

²⁰ 5-10: „die Tiefe” („adâncul”, „hăul”) nu este doar metafora vremilor trecute, cum s-a mai spus, ci, în același timp, și poate în primul rând, expresia insondabilelor și misterioaselor abisuri ale sufletului.

²¹ 16: calea (re)găsirii de sine, spune Novalis, ca și în primul cântec („Sunt om adevărat abia prin El”) sau în finalul celui dintâi imn: „...Tu mi-ai vestit noaptea ca viață – m-ai făcut om”. Este calea lui Cristos.

²² 19: Întrucât „genesen” este înrudit cu „nähren”, versul acesta ar suna poate mai... novalisian (adică mai în sensul dialecticii gândirii poetului) astfel: „Totuși, c-am gustat al meu amar...”.

Ca și mine afli mângâiere
 Doar la Cel ce-n chinuri lungi muri,
 El, și pentru-acei care durere
 I-au dat, muri în mii de bucurii²³.

El muri, totuși, în zi oricare, 25
 Îl simți aici, iubirea Lui o simți,
 Poți mângâiat în orice stare
 Să-L strângi ușor în brațele-ți fierbinți²⁴.

Cu El nou sânge și viață vin 30
 În mădularele-ți acumă seci –
 Și de-i dai inima Celui Divin
 Așa este și-a Lui a ta pe veci.

Tot ce-ai pierdut, a găsit El²⁵;
 Și la El afli tot ce ai iubit:
 Veșnic rămâne-ți ce-i legat de Cel 35
 Care cu mâna-I îți redă-nzecit.

---

²³ Novalis se află aici, ca și în multe alte pasaje din *Cântece* și din *Imnuri*, sub semnul lui Isus Cristos: transformă suferința și moartea în bucurie.

²⁴ 25-28: în legătură cu această strofă ce poate deruta, în măsura în care fenomenul transsubstanțierii ar fi ignorat, Irmtrud von Minnigerode, în *Die Christusanschauung des Novalis (Viziunea lui Novalis asupra lui Cristos, Berlin, 1941, p. 84)* atrage atenția asupra „corporalității spiritului”: „O asemenea reprezentare a prezenței Celui Care a înviat a fost concepută ca filosofi ca Böhme, Oetinger și, mai târziu, îndeosebi Baader. Ei consideră că spiritualul ar avea, ca și corporalul, o «fiziologie», că ar exista, alături de corporalitatea trupului «o corporalitate a spiritului»”.

²⁵ 33: trimite la *Matei* 16, 25: „...iar cine își va pierde sufletul pentru Mine, îl va afla”.

IV

Dintre orele senine mii,
Pe care-n viață le trăii,
Rămâne-mi una la zenit;
Una în care-n mii dureri
În inimă-am aflat, ca ieri. 5
Pentru noi Cine s-a jertfit²⁶.

Lumea-mi era sfărâmată,
Ca de un vierme mâncată,
Se vestejea inima-n floare;
Averea-mi și dorințe toate 10
Zăceau adânc înmormântate,
Doar pentru chin eram sub soare.

Și cum boleam fără cuvânt,
Plângeam să plec de pe pământ,
Partea-mi: doar spaimă²⁷ și părere, 15
Piatra mormântului, deodată²⁸,

²⁶ 6: în manuscris. „pentru noi” era „für mich” („pentru mine”).

²⁷ 15: v. *Cântece* 1, 49 – „O veche, grea, rătăcire-n păcat...”.

²⁸ 16 și urm.: Schulz opinează că imaginea poetică a pietrei care acoperă lumea pământescă a poetului face limpede faptul că moartea și renașterea sunt evenimente sufletești. „mormântul se află deci în el însuși” (Sta., p. 649).

Imaginea aceasta duce cu gândul la o strofă din varianta în octosilabi a *Melancoliei* lui Eminescu unde însă înțelesul interiorizării morții și semnificația cimitirului sunt altele:

„Ah! M-am gândit la viața mea

„Au nu e tot astfel și ea?

Căci multe fețe-am întâlnit,

Dar fură măști... a fost murit.

Eu le-am pus cruci... și șir cu șir

Viața mea e cimitir”. (Ed. Perpessiciu, I, p. 379)

Fu, ca de sus înlăturată²⁹
Și-al meu adânc deschis cu vrere.

Pe Cin' văzui și era cine
La brațul Său³⁰ nu-ntrebe nime; 20

O relație însă există (nu doar una tematică: iubita moartă etc.) și ea ar merita cercetată.

²⁹ 16-17: o imagine asemănătoare – în ultima parte a *Imnului 5*:

„Piatra-i dată-ntr-o parte,
Omenirea-înviată...”

Trimiterea aceasta e utilă nu doar din perspectiva „corespunderilor” existente la toate nivelele în opera lui Novalis, pericolul este real, așa cum ne avertizează, nu doar o singură dată, Samuel și Schulz.

³⁰ 19-20: Scurtul pasaj din *Jurnal* citat anterior – „Cristos și Sophia” (HKA, IV. p. 48) – se regăsește aici. În ciuda aparențelor, în acest loc, pericolul despre care vorbeam (v. mai sus nota 28.) este mult mai mic. Richard Samuel ne ajută să fim siguri de asta: „Înălțarea Sophiei către Maria se petrecuse astfel, înainte poate ca Novalis să fi devenit conștient de analogia cu cultul catolic...” al Mariei (*Die poetische Staats- und Geschichtsauffassung Friedrich von Hardenbergs*, în *Studien zur Romantischen Geschichtsphilosophie*. Frankfurt am Main 1925, p. 202), altfel spus – „cultul mariologic”. Schulz atrage atenția asupra interpretării unui anume Ladislao Mittner (*Freundschaft und Liebe in der Deutschen Dichtung des 18 Jahrhunderts*, în *Stoffe, Formen, Strukturen. Studien zur Deutschen Literatur*, Hrsg. Von A. Fuchs und H. Motekat, München 1962, p. 125) care, în legătură cu acest cântec, trimite la reprezentarea lui Zinzendorf a unui Cristos ca ideal „cavaler de onoare”. Apoi adaugă: „În legătură cu perechea ce-i apare vizionar poetului, ne putem gândi la o legătură (unire) a figurilor de mijlocitori, a «îndrăgostiților» despre care este vorba și în *Imnuri* (Sta., p.649). Pasajul cel mai expresiv este poate cel din finalul *Imnului 4*:

„Absoarbe-mi Iubite
Ființa-mi cu tot